

A creative approach to effective measures to manage the taxation of excis goods

Nuriddin ERNAZAROV¹

Samarkand Institute of Economics and Service

ARTICLE INFO

Article history:

Received December 2021

Received in revised form

15 December 2022

Accepted 20 January 2022

Available online

15 Fabray 2022

Keywords:

taxes and taxation,
indirect taxes,
excise tax,
excisable goods,
practice of taxation of
excisable goods.

ABSTRACT

The article discusses the necessity, essence and factors, goals, objectives and problems of managing the practice of taxation of excisable goods at the present stage of liberalization and modernization of the economy in the Republic of Uzbekistan. In the prospects for the socio-economic development of the country, the advantages and features of a creative approach to the effective management of the practice of taxation of excisable goods are scientifically substantiated. The practice of taxation of excisable goods in the tax system of the Republic of Uzbekistan

2181-1415/© 2022 in Science LLC.

DOI: <https://doi.org/10.47689/2181-1415-vol3-iss1/S-pp172-179>

This is an open access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

Акцизости товарларни солиққа тортиш амалиётини бошқариш самарали тадбирларига креатив ёндашув хусусида

АННОТАЦИЯ

Мақолада Ўзбекистон Республикасида иқтисодиёт эркинлашуви ва модернизациясининг ҳозирги босқичида акцизости товарларни солиққа тортиш амалиётини бошқариш зарурлиги, моҳияти ва омиллари, мақсади, вазифалари ва муаммолари тадқиқ этилган. Мамлакат ижтимоий-иқтисодий ривожланиш истиқболларида акцизости товарларни солиққа тортиш амалиётини бошқариш самарали тадбирларига креатив ёндашувнинг устунлуклари ҳамда ўзига хос хусусиятлари илмий асослаб берилган. Ўзбекистон Республикаси солиқ тизимида акцизости товарларни солиққа тортиш амалиётини такомиллаштириш имкониятлари тадқиқ этилган ҳамда тавсиялар ишлаб чиқилган.

Калит сўзлар:
солиқлар ва солиққа
тортиш,
эгри солиқлар,
акциз солиғи,
акцизости маҳсулотлар,
акцизости товарларни
солиққа тортиш амалиёти.

¹Independent researcher, Samarkand Institute of Economics and Service, Samarkand, Uzbekistan

Креативный подход к эффективным мерам управления налогообложением акцизных товаров

Аннотация

Ключевые слова:

налоги и
налогообложение,
косвенные налоги,
акцизный сбор,
подакцизные товары,
практика
налогообложения
подакцизных товаров.

В статье рассматриваются необходимость, сущность и факторы, цели, задачи и проблемы управления практикой налогообложения подакцизных товаров на современном этапе либерализации и модернизации экономики в Республике Узбекистан. В перспективах социально-экономического развития страны научно обоснованы преимущества и особенности творческого подхода к эффективному управлению практикой налогообложения подакцизных товаров. Практика налогообложения подакцизных товаров в налоговой системе Республики Узбекистан.

КИРИШ

Иқтисодиётнинг эркинлашуви жараёни, фискал сиёсат ва солиқ тўловчилар солиқ салоҳиятини ошириш муаммоларининг кескинлашуви, солиқ тизими модернизациясининг самарали воситаларини давлат томонидан қўллаш, кўп жиҳатдан, билвосита солиқлар, жумладан, акциз солиғи самарали механизми ташкил этилишига ҳам бевосита боғлиқдир. Бугунги кунда кўплаб мунозараларга сабаб бўлаётган солиқ тизими ислоҳининг алоҳида бир йўналиши сифатида акцизости товарларни солиққа тортиш амалиётини такомиллаштириш йўналишларини ўрганиш муҳим аҳамиятга эга.

Мамлакатдаги ижтимоий-иқтисодий ва маъмурий ўзгаришларнинг ҳозирги шароитида солиқлар тизими модернизацияси ва уни ислоҳ қилиш муаммоларининг ҳеч бири акцизости товарларни солиққа тортиш жараёни каби мунозарали эмас.

Мамлакатимиз Президенти Ш. Мирзиёев таъкидлаганлариdek, солиқ юкини камайтириш, бизнес юритиш учун янада қулай шароитлар яратиш “яширин” иқтисодиётга барҳам беришнинг ягона йўлидир. Шунинг учун бу борада таъсиран чораларни назарда тутадиган алоҳида дастур ишлаб чиқишимиз зарур. Бундан ташқари, ўзимизда ишлаб чиқарилган ва импорт қилинаётган юқори ликвидли маҳсулотлар маркировкасини жорий этиш бўйича жадал иш олиб бориш талаб этилади. Янги таҳрирдаги Солиқ кодексида мамлакат тараққиётининг таянчи бўлган инсофли, ҳалол солиқ тўловчиларни рағбатлантириш, яширин фаолият юритадиганларни эса жазолаш кўзда тутилиши шарт [1].

Ўзбекистонда акцизости товарларни солиққа тортиш амалиётини такомиллаштириш масалаларининг назарий, методологик ва амалий жиҳатлари маҳсус, мустақил тадқиқот обьекти сифатида етарли даражада ўрганилмаганлиги мазкур илмий мақола учун танланган мавзунинг долзарблигини ва илмий-амалий аҳамиятга эга эканлигини белгилаб беради.

МАВЗУГА ОИД АДАБИЁТЛАР ТАҲЛИЛИ

Акциз солиғи турли иқтисодий ривожланиш босқичларида бўлган қатор давлатларда билвосита солиққа тортишнинг самарали шакли сифатида эътироф этилади. Шу билан бирга, акциз солиғи ҳозирги кунда жаҳон солиққа тортиш амалиётида мувафаққиятли қўлланилмоқда. Акциз солиғининг қадим даврлардан ҳозирги кунга қадар бу даражада кенг тарқалишининг асосий сабаби унинг фискаллик аҳамияти ва йиғувчанлик даражасининг юқорилигидир. Бу ҳақда, ҳатто 1666-йилда француз иқтисодчиси Ф.Дэмэзон таъкидлаб ўтган эди: “Акцизнинг биргина ўзи бошқа барча солиқ тушумларни ва ундан ҳам қўпроқни беришга қодирдир” [2].

Ҳозирги кунда иқтисодий адабиётда акциз солиғининг зарурлигини асослашнинг турлича ёндашувлари ва варианtlари учрайди. Жумладан, О.Р. Тегетаева фикрича, “Акциз солиғи эгри солиқ таркибига кирса-да, ҳозирда унинг асосий аҳамияти аҳоли ижтимоий истеъмолининг ҳолати ва истиқболини баҳолаш мезони эканлигидадир” [3].

Л.В. Боровко фикрича, “Ҳозирги замон солиқ сиёсатининг истиқболли йўналиши ва концептуал акциз солиғига тортиш амалиётининг ижтимоий йўналтирилган моделини шакллантириш ва унинг самарали ривожланишини таъминлашдир” [4].

М.А. Троянская ва Ю.О. Низамиевалар таъкидлашича, “Билвосита солиққа тортишнинг самарали шакли сифатида акциз солиғидан истеъмолни тартибга соловчи ва ишлаб чиқаришни рағбатлантирувчи восита сифатида фойдаланиш имкониятларини яратиш, уларнинг барқарорлигини таъминлаш муҳим аҳамият касб этаётир” [5].

Юқорида билдирилган фикрларнинг умумлашма таҳлили “акциз солиғининг зарурлиги” тушунчаси моҳиятини тушунишга уч хил ёндашув мавжудлигини кўрсатди.

Биринчи ёндашув мазкур тушунчани тор маънода тушунишни изоҳлайди ва унинг эгри солиқ сифатидаги аҳамиятигагина урғу беришга асосланади.

Иккинчи ёндашув вакиллари эса, ўз навбатида, ушбу тушунча талқинида асосий эътиборларини концептуал акциз солиғига тортиш амалиётининг ижтимоий йўналтирилган моделини шакллантириш ва унинг самарали ривожланишини таъминлаш зарурлигига қаратадилар.

Ва ниҳоят, учинчи ёндашув вакиллари акциз солиғи зарурлигини давлат фискал базасини ушбу солиқ иштирокидаги шаклланиши, тақсимланиши ва ишлатилиши билан боғлайдилар [6].

Мамлакатимиз миллий солиқ тизими ва солиққа тортиш амалиётини ривожлантиришга муносиб ҳисса қўшиб келаётган олим ва амалиётчи мутахассисларимиздан Э. Гадоев, Ш. Гатаулин, И. Завалишина, Т. Маликов, О. Олимжонов, Х. Собиров, А. Жўраев, Ш. Тошматов, М. Альмардонов, О. Абдурахманов, Б. Тошмуродова, Н. Хайдаров, Қ. Яхёев, Н. Қузиева, Б. Санакуловаларни ҳам мисол келтириш мумкин.

Бироқ, шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, мамлакатимизда олиб борилаётган илмий-тадқиқот ишларида акцизости товарларни солиққа тортиш амалиёти ҳамда акциз солиғи маъмуриятчилиги мавзуси жуда кам ўрганилган.

Умуман, акциз солиғига оид қўплаб ишларнинг мавжудлигига қарамай, акциз солиғи муаммоларини ўрганиш, унинг трансформациясининг мазмуни,

фаолият механизми, акцизости товарларни солиққа тортиш амалиётини такомиллаштириш йўллари кам ўрганилган масалалардандир.

Акцизости товарларни солиққа тортиш амалиётини ислоҳ қилиш ва акцизларнинг самарали моделларини яратишни қамраб оловчи бир қатор концептуал қоидалар мунозарали бўлиб, илмий тушунишни, шунингдек, солиқ солинадиган базани шакллантириш ва баҳолаш ҳамда акциз ставкаларини табақлаштириш муаммосига ойдинлик киритишни талаб қиласди. Тармоқ акцизларини ҳисоблаш, уларни бюджетга ундириш ва назорат қилишнинг солиқ тартибини ишлаб чиқиш амалиёт эҳтиёжларидан сезиларли даражада орқада қолмоқда.

Ушбу илмий ишларда иқтисодиёт модернизацияси ва либераллашуви шароитидаги янги солиқ сиёсати доирасида мамлакат ижтимоий-иктисодий тараққиётининг истиқболдаги вазифаларини ҳисобга олган ҳолда акцизости товарларни солиққа тортиш механизмини самарали шакллантириш йўлларини тизимили тарзда тадқиқ этиш ва унинг диққат марказида ижтимоий-иктисодий ривожланиш молиявий таъминотининг муҳим асоси бўлмиш “давлат фискал мақсадлари ва солиқ дастаклари самарали амал қилиш механизми” мутаносиблигини ўзаро мувофиқлаштириш ҳамда уйғунлаштириш орқали унинг такомиллашган механизмини яратиш масаласи эътибордан четда қолган.

Таҳлил ва натижалар:

“Акциз” термини, қатор тадқиқотчилар фикрича, голландча *exijs* (қадим французча *accise*) сўзидан келиб чиққан бўлиб, “солиқ солиш мақсадида баҳолаш” деган маънони англатади. Бундан ташқари, қуйидагича мулоҳаза ҳам мавжуддир, яъни “акциз” сўзи лотинча *accidere* (кесиб олмоқ, кесмоқ) сўзидан олинган бўлиб, солиқ солиш мақсадида идишда мавжуд бўлган ичимлик миқдорини ўлчашда фойдаланиладиган маҳсус чўпдаги кертма белгини англатган.

Акциз солиғи оммавий турдаги истеъмол товарлари (хизматлари)га солинадиган эгри солиқ тури бўлиб, маҳсулот баҳоси (ёки хизматлар тарифи)га устама шаклда ўрнатилади ҳамда шу тарика оҳирги истеъмолчи зиммасига юклатилади.

Акцизлар моҳиятан индивидуал ва универсал акцизларга бўлинади. Индивидуал акцизлар моҳиятан ва табиатан универсал акцизлар қўшилган қиймат солиғи, сотувга солинадиган солиққа ўхшаш бўлиб, чекланган товарлар гуруҳига солиниши билан улардан фарқланади. Одатда, акцизга тортиладиган товарлар умумий характерга эга бўлиб, ушбу товарларга бўлган талаб даромад даражасига нисбатан паст эластикли(эгилувчан)дир.

Иқтисодиётнинг трансформациялашуви даврида акциз солиғи биринчилардан бўлиб жорий этилади, чунки ушбу солиқни жорий этиш ва унинг тўланиши устидан назоратни амалга ошириш нисбатан осон кечади. Бундай маъмурий афзалликлар солиқ органларининг солиқни ундиришда бухгалтерия китобларига таянишлари ўрнига, балки маълум бир товарларнинг натурада ифодаланган физик ҳажми устидан назорат қила олиш имкониятларига эгалигидан келиб чиқади.

Тарихан акциз солиғи истеъмолга эмас, балки ишлаб чиқаришга солинадиган солиқ ҳисобланган, яъни ишлаб чиқариш жойининг ўзида ишлаб чиқарувчилардан ундирилган. Акциз солиғи маҳсулот бирлигига қатъий белгиланган суммада ёки товар қийматига нисбатан фоизда белгиланиши солиқнинг маъмурий афзаллигини янада тўлдиради. Бундан ташқари, акциз солиғи, айниқса, маъмурий харажатлар бирлигига нисбатан ҳисоб-китоб қилинганда, агар акцизости товар-

лари гурухи пухта ўйланиб, чекланган товарлар гурухини ўз ичига олса, юқори даромад келтириши мумкин.

Акциз солиғининг бошқа истеъмол солиқлари ва мажбурий тўловларидан асосий фарқи: биринчидан, уларнинг амал қилиш доирасининг ўзига хослиги – аниқ бир товар (хизмат) ёки товарлар (хизматлар) гурухи истеъмолига қўлланилиши, иккинчидан, эквивалентсиздир. Биринчи хусусият акциз солиғини кенг қамровли солиққа тортиш базасига эга бўлган истеъмол солиқлари қўшилган қиймат солиғи ёки сотувга солинадиган солиқдан фарқласа, иккинчи хусусият жамоатчилик товарлари ва хизматларидан фойдаланганлик учун тўланадиган турли тўловлар ва йиғимлардан ажратади.

Бажарадиган функцияларидан келиб чиққан ҳолда акциз солиғини асосий уч гуруҳга бўлиб ўрганиш мумкин: биринчи гуруҳга анъанавий акциз солиғи (алкогол ичимликлари ва тамаки маҳсулотларига) киради. Мазкур гуруҳдаги акциз солиғининг ундирилишидан, асосан, иккита мақсад кўзланади: ижтимоий зарар маҳсулотлар истеъмолини чеклаш ҳамда фискал; иккинчи гуруҳга нефть ва нефть маҳсулотларига солинадиган акцизлар киради; учинчи гуруҳ ҳашам буюмларга солинадиган акциз солиғини ўз ичига олиб, одатда, аниқ йўналтирилган фискал мақсадни кўзламайди. Бундай гуруҳдаги акциз солиғи аксарият ҳолларда қайта тақсимлаш функциясини бажаради, чунки мазкур буюмлар истеъмолчиси аҳолининг бой қатлами ҳисобланади. Бундан ташқари, қуйидаги бошқа мақсадларни ҳам айтиш жоиз, масалан, капитал сиғими юқори бўлган ишлаб чиқариш маҳсулотларига айрим давлатларда ҳашам буюмлар сирасига мансуб товарлар (автомобиллар, қимматбаҳо электроника маҳсулотлари ва ҳ.к.)га акциз солиғини солиш орқали меҳнат сиғими юқори бўлган соҳаларни рағбатлантириш, импорт товарларига солинадиган божхона божларига қўшимча равишда акциз солиғини жорий этиш орқали маҳаллий ишлаб чиқарувчиларни рағбатлантириш ёки ташқи савдо балансини яхшилаш мумкин.

Акцизли солиққа тортиш тизимини ташкил этиш нисбатан содда бўлиб, солиқ органлари хизматчиларининг бозор иқтисодиёти доирасида амалга ошириладиган битимли товарлар билан ишлаш борасидаги тажрибаларини оширади. Бундай тажриба қўшилган қиймат солиғи ва даромад солиғи билан ишлаш учун зарур бўлган аудит ва назоратнинг мураккаб усуслари асосини ташкил этишга ёрдам беради. Шу тариқа, акциз солиғи, бир томондан, иқтисодиёт ривожланаётган бир пайтда транзит давр қийинчиликларини енгиб ўтишда зарур бўладиган молиявий даромадларни таъминласа, иккинчи томондан, солиқ органларининг солиққа тортишнинг янги янада мукаммал бўлган усусларига ўтишга ёрдам беради.

Ўтиш даври иқтисодиёти оқилона йўлга қўйилган солиққа тортишнинг акцизли тизими орқали ижобий натижаларга эришиши мумкин, чунки акциз солиғи орқали ўтиш даврининг дастлабки босқичларида солиқли тушумларнинг сезиларли даражадаги салмоғини шакллантириш мумкин.

Ўзбекистонда сўнгги йилларда солиқ тизими модернизацияси ва самарали фаолиятини таъминлаш соҳасида амалга оширилаётган ислоҳотлар, хусусан, солиқларнинг истеъмолни тартибга солувчи ва ишлаб чиқаришни рағбатлантирувчи восита сифатидаги таъсирчанлигини ошириш, солиқ маъмуриятчилиги самарали усусларини қўллаш, корхоналарда солиқ юки ва корпоратив солиқ

назорати ўрнатиш ва уни кучайтириш, бу жараённинг очиқлиги ва шаффоғлигини таъминлаш давлат сиёсати даражасидаги муҳим масалалардан бирига айланди.

Шундан келиб чиқиб, ушбу масаланинг тадқиқ мақсади - Ўзбекистонда акцизости товарларни солиққа тортиш амалиётини такомиллаштиришга қаратилган илмий-амалий тавсияларни ишлаб чиқишидан иборат. Бунда қуйидагиларга алоҳида эътибор қаратилиши зарур:

- акцизости товарларни солиққа тортишнинг зарурлиги, ижтимоий-иктисодий моҳияти ва вазифаларини ёритиш;

- акцизости товарларни солиққа тортишнинг концептуал асослари ва иктиносидий самарадорлиги мезонларини тадқиқ этиш;

- акцизости товарларни солиққа тортишнинг самарали тадбирларига оид хориж тажрибаларини ёритиш;

- Ўзбекистонда акцизости товарларни солиққа тортиш амалиётининг ривожланиш қонуниятлари, муаммолари ва уларни ҳал қилишга оид давлат тадбирлари таҳлилини амалга ошириш;

- акцизости товарларни солиққа тортиш механизми самарадорлигини баҳолаш услубиётини таҳлил қилиш;

- акциз солиғининг бюджет даромадлари шаклланишидаги ўрни ва мазкур солиқни бюджетга ундириш тартибининг таҳлилини амалга ошириш;

- акциз солиғи маъмуриятчилиги муолажаларини такомиллаштириш йўналишларини илмий асослаш;

- акцизости товарларни солиққа тортиш амалиётини такомиллаштиришнинг комплекс-мақсадли дастури ва прогнозини ишлаб чиқиши ва ҳ.к.

2022-йилдан солиқ амалиётидаги ўзгаришлар таҳлили шуни қўрсатадики, акциз солиғини ҳисоблаш ва тўлаш тартиби сақлаб қолинмоқда. Қатъий суммада белгиланган акциз солиғи ставкалари 2022-йил 1-июндан ўртacha 10 фоизга индексация қилинмоқда.

Шу тариқа, ишлаб чиқариладиган алкоголь ва тамаки маҳсулотларига 2021-йил октябрь ойидан белгиланган солиқ ставкалари 2022-йил 1-июнга қадар сақлаб қолинади.

Нефть маҳсулотлари, шу жумладан, якуний истеъмолчига сотиладиган нефть маҳсулотларига солиқ ставкалари бир марта 2022-йил 1-июндан 10 фоизга индексация қилинмоқда.

Полиэтилен гранулаларига акциз солиғи ставкаси, уларни импорт қилишда ҳам жорий қилинган ҳолда 20 фоиздан 10 фоизгача пасайтирилмоқда.

Суюлтирилган газ ишлаб чиқарувчиларига акциз солиғи бекор қилинмоқда.

Акцизости товарларни солиққа тортиш амалиётини бошқариш самарали тадбирларига креатив ёндашув шунда намоён бўладики, унда Ўзбекистон Республикасида давлат солиқ сиёсатининг концептуал асослари доирасида мамлакат ижтимоий-иктисодий тараққиётининг истиқболдаги вазифаларини ҳисобга олган ҳолда акцизости товарларни солиққа тортиш амалиётини тизимли тарзда тадқиқ этиш ва унинг диққат марказида ижтимоий-иктисодий ривожланиш молиявий таъминотининг муҳим асоси бўлмиш “давлат фискал мақсадлари ва солиқ дастаклари самарали амал қилиш механизми” мутаносиб-лигини ўзаро мувофиқлаштириш ҳамда уйғунлаштириш орқали унинг такомиллашган механизмини ишлаб чиқиши ётади.

Акцизости товарларни солиққа тортиш амалиётини бошқариш самарали тадбирларига креатив ёндашув вазифалари сифатида қуидагиларни таъкидлаш мумкин:

- ижтимоий-иктисодий ривожланиш истиқболларига асосланган янги солиқ сиёсати асосида солиқ тўловчилар учун яратилган шароит ва иқтисодий базис, ривожланишнинг устувор йўналишларини ҳисобга олган ҳолда “акцизости товарларни солиққа тортиш механизми самарадорлиги мезонлари ва кўрсаткичлари” тушунчаси мазмунига тизимли ёндашувга асосланган янги таъриф бериш;
- солиқ амалиёти тадқиқи асосида акцизости товарларни солиққа тортишнинг самарали механизмини шакллантиришнинг тизимли муаммоларини аниқлаш ва уларни ҳал этишга оид таклифлар тизимини тавсия этиш;
- солиқ базасини кенгайтириш ва солиқ тўловчилар молиявий имкониятлари тизимидағи ҳозирги замон ўзгаришларини ҳисобга олган ҳолда акцизости товарларни солиққа тортишнинг самарали механизми асосида ушбу солиқнинг фискал базадаги иштирокини комплекс баҳолаш услубиётини таклиф этиш;
- акцизости товарларни солиққа тортиш амалиётида ижтимоий-иктисодий ривожланиш молиявий таъминотининг муҳим асоси бўлмиш “давлат фискал мақсадлари ва солиқ дастаклари самарали амал қилиш механизми” мутаносиб-лигини ўзаро мувофиқлаштириш ҳамда уйғунлаштириш орқали унинг такомиллашган механизмини ишлаб чиқиш зарурлигини илмий асослаш;
- ишда муаллиф томонидан Ўзбекистон Республикасида акцизости товарларни солиққа тортиш амалиётини такомиллаштириш йўналишлари юзасидан комплекс тадбирлар тизимини илмий асослаб бериш;

– Янги Ўзбекистоннинг 2022–2026-йилларга мўлжалланган Тараққиёт стратегиясига ҳамоҳанг тарзда мамлакатимизда акцизости товарларни солиққа тортиш амалиётини такомиллаштириш концепцияси моделини ишлаб чиқиши.

ХУЛОСА

1. Ижтимоий зарап ҳисобланган ёки салбий оқибатларни юзага келтирувчи товарларга нисбатан акциз солиғининг қўлланилиши маълум бир ижобий томонларга ҳам эгадир. Бундай солиққа тортиш маълум бир маънода хавфли салоҳиятга эга бўлган товарлар истеъмолини чеклашга хизмат қиласди, масалан, алкоголь ичимликлари ва тамаки маҳсулотларида ёки истеъмоли атроф-муҳитни ифлослантирувчи бензин ёки ёқилғининг бошқа турларида. Бундай билвосита нафлийлик солиқнинг қўшимча натижавийлигини юзага келтиради, бироқ кўпгина акцизлар, одатда, (шундай бўлиши ҳам керак) солиқли тушумларга эга бўлиш мақсадида жорий этилади.

2. Ўзбекистон Республикасида ишлаб чиқарилаётган ва Ўзбекистон Республикасининг божхона ҳудудига олиб кирилаётган энергетик ичимликлар (кофеин моддаси юқори бўлган энергетик ичимликлар) ҳамда таркибида шакар миқдори юқори бўлган алкогольсиз салқин ичимликларга акциз солиғини жорий этиш лозим, барқарорлик – активлар таркибида молиялаштириш манбалари таркибининг мувофиқлиги тавсифларидан бири ҳисобланади.

3. Ўзбекистон Республикаси солиқ қонунчилигига мувофиқ акциз солиғи нарх таркибида ва қўшилган қиймат солиғи базасида ҳисобга олинади. Шундан келиб чиқиб, солиқ тўловчилар Ўзбекистон Республикасининг божхона ҳудудига акциз солиғи солинадиган товарларни импорт қилиш вақтида қўшилган қиймат

солиғи солиш базасида божхона божи ва акциз солиғи суммаси хисобга олинади. Фикримизча, бу ерда солиқни ундириш механизми бироз бузилади, яъни қўшилган қиймат солиғи солиш базасига акциз солиғи ва бож суммалари ҳам киритилади. Яъни солиққа тортиладиган базага олдин ундирилган акциз солиғи суммаси ҳам киритилмоқда, бу тўланган солиқ учун яна солиқ тўлаш демакдир. Бу солиққа тортишнинг аниқлик ва адолатлилик тамойилларига мос келмайди.

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ:

1. Мирзиёев Ш.М. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Олий Мажлисга Мурожаатномаси. – Т: “Ўзбекистон” НМИУ, 2019. – Б. 61.
2. Малов В.Н., Кольбер Ж.Б. Абсолютистская бюрократия и французское общество. – М.: «Наука», 1991. – С. 90.
3. Тегетаева О.Р. К проблемам реформы акцизного налогообложения // Налоговый менеджмент. – 2016. – № 6. – С. 23–27.
4. Боровко Л.В. Формирование социально-ориентированной модели акцизного налогообложения и эффективность её развития // Проблемы экономики и юридической практики, 2012. – №6. – С. 71–75.
5. Троянская М.А., Низамиева Ю.О. Совершенствование акцизного налогообложения как инструмента налогового регулирования // Бизнес в законе, 2013. – № 8. – С. 121.
6. Джамалов Х.Н., Уразметов Ж.М. Задачи анализа финансово-хозяйственно-цифровой деятельности в новой системе финансового менеджмента // Иқтисодиёт ва таълим, 2021. – № 3. – С. 96–103.
7. Jamalov Kh.N., Abdullayev A.B, (2021). Development of the Methodology of Accounting Expertise of Tax Obligations. The American Journal of Management and Economics Innovations, 3(05), 151–163.